

van Germaansch, doch van de Amerikaansche zending en die van het Europeesche vasteland.

Een bezwaar is, dat op deze wijze de Engelsche zending wordt uitgeschakeld, want het gaat toch niet aan deze zonder meer onder de Amerikaansche zending op te nemen; en evenmin kan ze bij de zending van het vasteland worden ondergebracht. Trouwens, in de nadere karakterisering der beide zendingen, gelijk Prof. Richter ze geeft, is het ook zeer moeilijk voor de Engelsche zending een plaats te vinden. Het is ons niet duidelijk, waarom alzoo gehandeld wordt.

Ook kunnen wij ons niet vereenigen met de kwalificatie der Amerikaansche zending als „gereformeerd“, en die der zending van het vasteland van Europa als „luthersch“. Het schijnt ons toe, dat deze namen aanleiding tot misverstand kunnen geven. Het ware o.j. beter geweest van Amerikaansch-methodistisch te spreken. En wie onzer zou voor zijn rekening willen nemen, om de zending van Nederland „luthersch“ te noemen?

Al deze bezwaren zouden ondervangen zijn geweest, indien van Angel-Saksische en van Germaansche zending was gesproken, al zullen wij niet ontkennen, dat ook deze onderscheiding niet feilloos is.

Doch ter zake. Prof. Richter grijpt zijn beschouwing over de conferentie van Stockholm aan als een gelegenheid, om op het onderscheid tusschen de beide genoemde zendingsbewegingen te wijzen. En het is altijd de moeite waard naar een man als Richter te luisteren. Wij geven dan gaarne aan hem het woord, op vrije wijze weergevend het gedeelte van zijn artikel over Stockholm, dat op het punt in kwestie betrekking heeft.

Stockholm beteekent een program. De beide hoofdstroomingen, die de conferentie beheerschten, worden niet geheel juist weergegeven, wanneer men ze Amerikaansch oppervlakkig kultuuroptimisme en luthersch-continentale innerlijkheid noemt.

Het luthersche vasteland van Europa is door zijn aard en geschiedenis aangelegd op een steeds opnieuw indenken van en verdrinken in den rijkdom van Gods genade en waarheid, en heeft zijn zaligheid gevonden in het nemen uit Gods volheid van genade voor genade.

Amerika heeft echter het zwaartepunt gelegd in de daad; het Christendom is praktisch. Daartoe is Amerika gekomen allereerst door zijn actieve aard, een grondtrek van zijn nationaal karakter; en bovendien door de praktische vraagstukken, waarvoor het zich bij de oprichting en inrichting der kerken geplaatst zag.

Zonde en genade zijn het schibolet der continentale kerken, en de hoeveelheid arbeid het schibolet der Amerikaansche kerken.

Het Christendom wil echter beide zijn: boodschap en dienst. In de continentale kerken is het brengen van de heilstijding op den voorgrond gezet, terwijl meermalen aan den dienst is tekort gedaan; in Amerika heeft men het zoo druk met honderdvoudigen arbeid, dat men geen tijd heeft om over de boodschap na te denken. Beide richtingen loopen gevaar eenzijdig te worden.

Hierbij blijft het niet; want, gelijk Prof. Richter opmerkt, in de ethiek belijden wij enerzijds de absolute heiligheid der geboden Gods, en anderzijds het slechts aanwezig zijn van een klein beginsel der gehoorzaamheid bij de geloovigen.

Wat zien wij nu bij de Amerikanen? Deze, levende in het land der onbegrensde mogelijkheden, aanvaarden de taak der volmaaktheid, hun door de ethiek gesteld, met vroolijk optimisme; wat God hun opgedragen heeft, meent men ook te kunnen volbrengen. Omdat het Koninkrijk Gods de hoogste taak is, ons opgelegd, moet het mogelijk zijn, dat menschen van goeden wille dat Koninkrijk ook kunnen verwerkelijken met vereende krachtsinspanning. Wordt deze meening door den Bijbel weersproken, dan zet de Amerikaan zulk een Schriftwoord kortweg aan den kant. Theologisch worden dus de grenzen voor het menscheijk handelen uitgewischt.

Deze wel zeer oppervlakkige en onschriftuurlijke handelwijze brengt bij de Amerikaansche christenen een dubbele afwijking als vanzelfsprekend mee. Ja, daar de zending bij deze Christenen een overwegende plaats inneemt, kunnen wij zeggen, dat de Amerikaansche zending hiermee gestrand is op de klip van de Duitse Aufklärung en van het rationalisme! Mij dunkt, dat hieruit reeds afdoende blijkt, hoe onjuist men handelt, de Amerikaansche zending „gereformeerd“ te noemen. Wat Richter van deze zending zegt is evenver verwijderd van gereformeerd Christendom als het Oosten is van het Westen.

Maar wijzen wij op de tweevoudige afwijking, waartoe het standpunt, boven uiteengezet, Amerika gebracht heeft.

Eenerzijds heeft men de volstrekte eischen Gods tot een maat teruggebracht, dat men ze kon volbrengen. De groote ethische taak wordt in concrete, op zichzelf staande doeleinden opgelost, die men een voor een kan nastreven en vervullen; de drooglegging van Amerika en het onwettig verklaren van oorlogvoeren worden als mijlpalen beschouwd op den weg der menscheijkheid naar boven naar het Koninkrijk Gods!

Anderzijds richt men den blik op hetgeen men

bereikt heeft, of meent bereikt te hebben, of in afzienbaren tijd bereiken zal, en wendt men den blik af van de vreeselijke gebreken en fouten en tekortkomingen, die aan alle kanten te zien zijn. Men overschat zijn zedelijke kracht en verliest daardoor het inzicht in de ontzettende macht der zonde. En omdat men de zonde niet kent, kent men de genade niet. Jezus wordt „krachtbron“ en de kerk „krachtcentrum“.

Wie dit alles leest, voelt, dat geen meer veroordeelend vonnis over de Amerikaansche zending kan worden gestreken; hiermee is die zending voor een groot deel naar het terrein van maatschappelijke en politieke arbeid teruggebracht, en van haar evangelisch karakter ontdaan. Tot ons leedwezen zijn wij niet genoegzaam met de zending der Gereformeerde kerken in Amerika op de hoogte in bijzonderheden; maar het staat voor ons vast, dat deze niet onder dit vernietigend oordeel van Prof. Richter vallen; en wat de andere zendingsactie in Amerika betreft, wij spreken den wensch uit, dat Dr Henry Beets, medewerker aan dit blad, ook zijn oordeel eens over de Amerikaansche zending geve.

Temeer, omdat Richter nog meer zegt. Hij verklaart toch, dat het karakter der zending van 't Europeesch vasteland voor den Amerikaan ook moeilijk te verstaan is en hem eveneens minderwaardig toeschijnt.

Zij willen het Rijk Gods verwerkelijken; wij zeggen, dat het Godsrijk komt door de heerlijkhedenopenbaring van boven zonder ons toedoen. Zij meenen: indien de broederlijke liefde het hoogste gebod is, zoo is de strijd tegen den oorlog onze dringendste plicht; wij zeggen, dat de oorlog bij deze bedeeing behoort en tot het einde zal blijven. Zij besteden veel geld en kracht, om hun inzichten verwerkelijkt te zien, en de toekomstige oorlogen onmogelijk te maken door allerlei scheids-gerechten; wij wijzen hun op de vreeselijke macht der vijandschap onder de volken, die den volkenbond en het Haagsche scheidsrecht voor hun brutale machtpolitiek misbruiken. Zij stellen een aantrekkelijk program van het „sociale Evangelie“ op, om alle misstanden met blijde kracht te lijf te gaan; wij trachten hun duidelijk te maken, dat elk levensterrein zijn eigen welten heeft, die niet door een welgemeende geestdrijverij op zij kunnen worden geschoven. Zij heffen vertwijfeld de handen omhoog en roepen: wat de wereld tegenwoordig noodig heeft is niet theologie, maar daad!

Boodschap of dienst! Is dit, mag dit de tegenstelling zijn en meer en meer worden tusschen Amerika en Europa? Wee onzer, roept Prof. Richter uit, indien het zoo zijn zou. Maar zie hierin nu de betekenis van Stockholm, dat de conferentie aldaar met alle kracht heeft geleerd: boodschap en dienst!

Het valt niet moeilijk aan te wijzen, welke betekenis deze dingen hebben voor de zending. De protestantsche zending is langen tijd gedreven door het motief van het medelijden met het stervende heidendom. „En de talloze nieuwe wonden, welke de dusgenaamde christelijke volken den heidenschen volken hebben geslagen door slavenhandel, opium en alcohol, door brutale berooving en uitbuiting, door onderwerping en overheersching, ... de steeds zich vermeederende crisissen, welke over de niet-christelijke volken uitbreken, daar land na land in den stroom der moderne kultuurontwikkeling getrokken wordt, en de daarmee gepaard gaande industrialiseering der arbeidersmassa's, en de overstelping der volken met een atheïstisch-materialistische of een onzedelijke literatuur, en de onophoudelijke inzinking der religieuze krachten en sociale samenbindingen, die certijds deze volken in stand hielden, ... dit alles en nog zoveel meer zijn evenzovele dringende oproepen tot hulp, tot uitbouw van het „social gospel“ naar alle zijden, tot dienst.“

In zooverre kan aan Amerika de hand worden gereikt. Het gaat echter niet aan, om aan de zending deze taak op te leggen. Zending blijve zending: het brengen van het Evangelie aan de niet-christelijke volken, het planten van Christus' kerk, de christianiseering als einddoel van alles. Het is de prediking van den heiligen God, den Vader van onzen Heere Jezus Christus, zegt Richter, welke het antieke heidendom heeft overwonnen. En deze prediking is ook nog heden de overwinningsbanier der wereldzending.

J. D. W.

PERS-SCHOUW.

Uit vuilnis een sententie.

Het zijn verdienstelijke menschen, die uit vuilnishoopen van Egypte en andere oostersche landen documenten halen om het antieke wereldbeeld te kunnen construeeren. Deze menschen doen een edel bedrijf; want voor veel onderzoekingen hebben ze inderdaad niets anders dan vuilnishoopen, om hun van dienst te zijn. Bewonderenswaardig is daarbij vaak hun scherpzinnigheid in het reconstrueeren van een scherp tot vaas, van een briefje tot een boek, van een kladje tot een kommentaar.

Maar wee den man, die ter verrijking van den geest bij voorkeur in mestvaalten scharrelt, als hem een rijke en vooral zindelijke literatuur ten dienste staat. Zijn bedrijf is niet edel; want wat hij vindt, verontreinigt de handen naar christelijke zede (het is wat vies) en ver-

ontreinigt de handen niet eens naar joodsche zede (want bij de joden is kanoniek wat de handen verontreinigt: en onze scharrelaar schrijft altijd apokriefe dingen). En zijn scherpzinnigheid wordt alleen opgewekt door leelijke gedachten. Vrij weergegeven, en, naar ik meen, meer naar de waarheid omgebogen, past op hem De Genesteis:

Die in te weinig dingen
Slechts zonde vindt en schuld,
Van leelijke gedachten
Is vast zijn ziel vervuld.

Daar heeft onlangs iemand uit een vuilnishoopen van Harderwijk een kladje opgescharrelt en het aangegepen als ontdekking. Het „Handelsblad“ mag er het eerst van profiteeren. Hoor en wees verbaasd:

Men schrijft ons:

Ook in de Geref. Kerken der classis Harderwijk schijnt het rumoerig te worden. Deze classis heeft een sententie uitgesproken en gezorgd, dat getypte afschriften zoo overvloedig verspreid werden, dat doelen van dat actestuk langs den weg waaien. Uit een afgescheurd stuk, met vet besmeerd, lezen we het volgende:

„Uwe commissie meent bescheidenlijk, dat hiermee aangehouden is, dat het bezwaar van de B.B. (broeders) O. en K. (wie zijn die O. en K.?) ongegrond is, en heeft daarom de eer u voor te stellen, dat, indien uwe vergadering met haar advies accoord gaat, dat advies aan O. en K. ter lezing wordt toegezonden, terwijl uwe vergadering, nevens hare instemming, de verwachting uitsprekt, dat zij hun gravamen, als zou Vraag 81 van den catechismus, de laatste zinsnede, in strijd zijn met Gods Woord, zullen opgeven!“

Nu begrijpen we van deze zaak geen syllabe, maar toch moeten we al dadelijk zeggen, dat dit slot zeggen wil: Gij B.B. moogt genadiglijk dit besluit even lezen en dan, mondje dicht, één!... twee!... drie! opmarcheerd! met de strop om den hals en tranen in de oogen naar uw kerkeraad en zeggen: Wij zullen nooit meer een gravamen indienen! Arme B.B.!

Het papierje droeg de handteekeningen van drie predikanten uit de classis, die zeker bestemd zijn om het „decretum horribile“ (ipso facto) uit te voeren, indien de gang naar Canossa niet wordt ondernomen!

Arme inzender, broeder anonymus! Als we even goeddelijk mogen praten, dan zouden we vragen: Wat weet jij ervan, jongetje, of het rapport zoo aangenaam is? Waarom laat jij zoo duidelijk zien, dat je van je eigen kerk (als je gereformeerd bent) of in ieder geval van de nette pers met nette kerknieuwsrubrieken geen nota neemt, maar wel van vuilnishoopen? Je „snapt“ geen syllabe van het kladje? Geen wonder. Maar iemand, die kerkelijke berichten volgt (zooals van een opvuller van een kerknieuwsrubriek mag vereischt worden) begrijpt er alles van; want de zaak heeft in alle kranten gestaan, maar zonder sensatie; het kleine tikje sensatie, dat er nog bij was, is haastiglijk weggedaan; en daarvan komt het natuurlijk dat het „Handelsblad“ je niet verder het zaakje ingehamerd heeft. Maar weet je nu niet, dat zoo'n slotzinnetje uit het verwaide concept-rapport moet voorafgegaan zijn door een heel breed betoog, waarin eerlijk op het bezwaar wordt ingegaan? En heb je zelf nooit tot iemand, die je wat vroeg gezegd, als je hem minstens tien velletjes hadt volgeschreven:

„Ik spreek de verwachting uit, dat U Uw bezwaar na deze toelichting nu wel zult opgeven!“

En was je toen ook een paus in Canossa?

Wees wijs, man, en besef, dat alleen in de Gereformeerde Kerken zooveel werk k a n worden gemaakt en ook w o r d t gemaakt van „gravamina“.

Maar het is toch jammer, dat het briefje op zijn reis van Harderwijk naar Amsterdam geen promotie maakte in de behuizing. Want de pers die zulke dingen zoo maar opneemt, is niet beter dan de straatgoot, die ook maar alles slikt, wat men erin werpen wil.

Deze zin is natuurlijk weer erg clericaal. Ik weet het en lach er wat om. Want het vonnis „clericaal“, geveld over wie in deze dagen de liberale pers van „N. R. C.“ en „Handelsblad“ heel erg slecht vindt, was maar een der vele decreta horribilia van het „Handelsblad“. En die decreteren duizendmaal horribiler dan de classiealen.

Onder ons gezegd: de classis Harderwijk is heelmaal niet beroerd. Het spijt me wel voor je, maar 't is niet anders.

De bijbel bij christen-spiritualisten. Merkwaaardig is de manier, waarop in het blad „De Christen Spiritualist“ dezer dagen, niet door een medewerker, maar door den redacteur C. J. v. Beemen in opzettelijke overname van een „verhandeling“ van een lid, de gelijkenis van den rijken man en den armen Lazarus wordt „behandeld“.

Eerst wordt van de gelijkenis een heel kromme uitlegging gegeven, welke met de eerst voor de hand liggende regelen van uitlegging van gelijkenissen spot. Geen wonder ook; want wie vindt het nog noodig, onder de anti-clericalen, eenig verband te zien en te erkennen tusschen Bijbel-onderzoek en wetenschap?

Vervolgens wordt, niet op gronden van tekstcritiek of zoo iets, maar louter omdat dit blad het zoo „zief“, beweerd, dat de gelijkenis niet van Jezus kan zijn.

Begrijpelijk is het, dat vader Abraham in zijn taal zegt, dat de rijke man maar niet zoo kan overloopen van de eene sfeer tot de andere; om hooger sfeer te bereiken dient een weg van loutering te worden afgelegd; maar om dien armen stakker in de hel moed-voel te stemmen, dat komt in Abraham niet op; hij zegt hem alleen dat hij niet overloopen kan, zooals hij daar nu is. Dat God niet eeuwig zal twisten, noch eenwig den toorn behouden, zou voor den rijken man, die thans een arme is, een rijkdom hebben ingehouden groeter en groetscher dan zijn geheele aardse bezit ooit geweest was; maar hieromtrent zweeg Abraham, genietende de hemelsche vreugde met Lazarus in zijn schoot.

Zou, zoo die gelijkenis waarheid bevatte, ooit van genieten sprake kunnen zijn? Zou er een hemel kunnen bestaan van waaruit wij onze mede-schepselen en broeders konden zien in hun ellende en smart en het-

zelfs kor-
nietsteken
Met de
ware God
Dan li-
hel, die
die op aa-
genoegza-
dienste v-
hemel is
Vaderlof-
aardsche
Theologie

En de se-
hij zoo iet-
bekrompen-
Merkwa-

Maar
gebaar g-
Mozes en
zouden in
zou opsta
Nu is i-
te toonen
twee wer-
vindt, vo-
overduldig
om van h-
reld daar-
zicht van
door zijn
geheele ve-
danig van
te nemen,
het etique-
sen gerus

Wij noem-
monstreeren
spiritisme t-
van den bijb-

De A. G.
„Stok en Sto-

Onder d-
dig soort
eerste plas-
God en vo-
op te rich-
theologisch
mensch ge-
staan, bez-
eigenlijk al-
dacht en g-
Voor wie
criterium t-
besef, de v-
streeks var-
Ik geloof
menschen
willen den-
ders gedaa-
psychol-
menschen t-
menschen t-
kwam, op b-
zisch denk-
ethische-
God, tot a-
dat nooit ee-
overen uit t-
van God zo-

Maar nu
menschen t-
lezen en dan
dit zooveen
zint dit boe-
van den Ov-
waarlijk van
ons tot still-
mensch nu
heid wordt
uitweg gaat
loofrecht v-
haar als ee-
die beide ge-
verkiest, G-
weg openb-
wegen, dat
het gevolg?
van ons zel-
te ontmoeter
willen nl. in
wat wij zijn
we gaan ell-
lijke vele w-
vallermint
Yallermint

De band d-
van onze
wat wij over
en spreekt e-
Hij is: de es-
laatste. God
uit Hem.
Dit alles ei-
brief, omdat
hem ontdekt
geheim ontd-
menschenlev-

Ook in dit a-
en plaats gav-
winning van t-
lansten tijd d-
haar resultaat

Niet alleen t-
R(adio) V. mog